

วณฺศ
คุโณ อสฺส อตฺถิถิ **คุณฺวา** มีคุณ
ธนํ อสฺส อตฺถิถิ **ธฺนฺวา** มีทรัพย์
ปฺลญฺญา อสฺส อตฺถิถิ **ปฺลญฺญฺวา** มีปัญญา
ปฺลญฺญํ อสฺส อตฺถิถิ **ปฺลญฺญฺวา** มีบุญ

มนฺศ
อายุ อสฺส อตฺถิถิ **อายุสฺมา** มีอายุ
สติ อสฺส อตฺถิถิ **สติมา** มีสติ
จกฺขุ อสฺส อตฺถิถิ **จกฺขุมา** มีจักขุ
ชฺหติ อสฺส อตฺถิถิ **ชฺหติมา** มีความโพล่ง

อิมฺนฺศ
ปฺตุโถ อสฺส อตฺถิถิ **ปฺตุตฺติมา** มีบุตร
ปาปํ อสฺส อตฺถิถิ **ปาปิมา** มีบาป (คือ มาร)

ณ
สทฺธา อสฺส อตฺถิถิ **สทฺโธ** มีศรัทธา
มจฺเจโร อสฺส อตฺถิถิ **มจฺเจโร** มีความตระหนี่

ปกฺคิตฺตํ **มย**
สุวณฺณเณน ปกฺคํ **โสวณฺณมยํ** [ภาชนะ ภาชนะ]
อันบุคคลทำแล้วด้วยทอง
สุวณฺณสฺส วิกาโร **โสวณฺณมยํ** [ภาชนะ]
เป็นวิหารแห่งทอง
มตฺติกาย ปกฺคํ **มตฺติกาณมยํ** [ภาชนะ]
อันบุคคลทำแล้วด้วยดิน
มตฺติกาย วิกาโร **มตฺติกาณมยํ** [ภาชนะ]
เป็นวิหารแห่งดิน

อยสฺสา ปกฺคํ **อโยมยํ** [ภาชนะ]
อันบุคคลทำแล้วด้วยเหล็ก
อยโส วิกาโร **อโยมยํ** [ภาชนะ]

สังฆยาตฺตํ **ก**
เทว ปริมาณานิ อสฺสาติ **ทฺวิกํ** (วตฺถุ)
มีประมาณ ๒
ตีณิ ปริมาณานิ อสฺสาติ **ติกํ** (วตฺถุ)
มีประมาณ ๓

ปุรณตฺตํ **ติย ถ ฐ ม อี**
ติย
ทฺวิณฺณํ ปุโรโณ **ทฺติโย** ที่ ๒
ตีณณํ ปุโรโณ **ตฺติโย** ที่ ๓
ถ
จตฺตุนํ ปุโรโณ **จตฺตฺโต** ที่ ๔
ฐ
ฉนฺนํ ปุโรโณ **ฉนฺนฺโต** ที่ ๖

ม
ปฺลยจฺหนํ ปุโรโณ **ปฺลยจฺโม** ที่ ๕
สตฺตฺตฺนํ ปุโรโณ **สตฺตฺตฺโม** ที่ ๗
เอกาทสฺสนํ ปุโรณิ **เอกาทสฺสี** ที่ ๑๑
ทฺวาทสฺสนํ ปุโรณิ **ทฺวาทสฺสี** ที่ ๑๒
อทฺตฺเตน ทฺติโย **ทฺวาทฺโฆ** **ทฺยทฺโฆ**
ที่ ๒ ด้วยทั้งกึ่ง [๑ กับครึ่ง]
อทฺตฺเตน ตฺติโย **อทฺตฺเตน** **อทฺตฺเตน**
ที่ ๓ ด้วยทั้งกึ่ง [๒ กับครึ่ง]
อทฺตฺเตน จตฺตฺโต **อทฺตฺตฺโต**
ที่ ๔ ด้วยทั้งกึ่ง [๓ กับครึ่ง]

สังฆยาตฺตํ **ก**
เทว ปริมาณานิ อสฺสาติ **ทฺวิกํ** มีประมาณ ๒
ตีณิ ปริมาณานิ อสฺสาติ **ติกํ** มีประมาณ ๓

วิภาคตฺตํ **ธา โส**
ธา
เอเกน วิภาเคน **เอกธา** โดยส่วนเดียว
ทฺวิหิ วิภาเคหิ **ทฺวิธา** โดยส่วน ท. ๒

โส
ปเทน วิภาเคน **ปทโส** โดยความจำแนกโดยบท
สุตฺเตน วิภาเคน **สุตฺตโส**
โดยความจำแนก โดยสูตร

ภาวตฺตํ **ตฺต ญฺย ตฺตน ตา ณ กณฺ**
ตฺต
จนฺทสฺส ภาโว **จนฺทตฺต** ความเป็นแห่งพระจันทร์
มนฺทสฺส ภาโว **มนฺทตฺต** ความเป็นแห่งมนุษย์
ทลฺลทฺติโน ภาโว **ทลฺลทฺติ** ความเป็นแห่งคนมีไม้เท้า
ปาจกฺสฺส ภาโว **ปาจกฺตฺต** ความเป็นแห่งคนหุง
นึลสฺส ภาโว **นึลตฺต** ความเป็นแห่งของเขียว

ญฺย
ปฺลยฺยตฺตสฺส ภาโว **ปฺลยฺยจฺจ** ความเป็นแห่งบัณฑิต
กุสฺลสฺส ภาโว **กุสฺลจฺจ** ความเป็นแห่งคนฉลาด
สมณฺสสฺส ภาโว **สมณฺญ** ความเป็นแห่งสมณะ
สุทฺทสฺส ภาโว **สุทฺทจฺจ** ความเป็นแห่งเพื่อน
ปุริสฺสสฺส ภาโว **ปุริสฺส** ความเป็นแห่งบุรุษ
นิปฺกสฺส ภาโว **นิปฺกจฺจ** ความเป็นแห่งคนมีปัญญา
อุปมา ย ภาโว **อุปมาญฺย** ความเป็นแห่งอุปมา

ณฺย
วิริย ความเป็นผู้กล้า [ความเพียร]
อาลสิย ความเป็นผู้เกียจคร้าน
ณฺย
เณยฺย
โสเจยฺย ความเป็นของสะอาด

พฺย
ทาสพฺย ความเป็นทาส
ตฺตน
ปฺลชฺชนตฺตน ความเป็นปฺลชฺชน
เวทนตฺตน ความเป็นผู้มีเวทนา
ชยตฺตน ความเป็นเมีย
ชยตฺตน ความเป็นชู้

ตา
มฺหุโน ภาโว **มฺหุตฺตา** ความเป็นแห่งคนอ่อน
นิทฺททฺรามสฺส ภาโว **นิทฺททฺรามตา**
ความเป็นแห่งคนมีความหลับเป็นที่ยานิตี
สหายสฺส ภาโว **สหายตา** ความเป็นแห่งสหาย

ณ
วิสมสฺส ภาโว **เวสม**
ความเป็นแห่งของเสมอปราค [ไม่เสมอ]
ลฺลิจฺจโน ภาโว **ลฺลิจฺจ** ความเป็นแห่งของสะอาด
มฺหุโน ภาโว **มฺหุทฺวา** ความเป็นแห่งคนอ่อน

กณฺ
รมณฺยสฺส ภาโว **รามณฺย**
ความเป็นแห่งของอันบุคคลพึงยินดี
มฺนุญฺยสฺส ภาโว **มฺนุญฺย**
ความเป็นแห่งของที่เป็นที่พอใจ

อํพยตฺตํ **ถา ถ**
ถา **ลงหลังสัพพนาม**
เยน ปกาเรน **ยถา** โดยประการใด
เตน ปกาเรน **ตถา** โดยประการนั้น
สพฺเพน ปกาเรน **สพฺพถา** โดยประการทั้งปวง
ถ **ลงหลัง กิ และ อิม**
เกน ปกาเรน **กถ** โดยประการไร
อิมินา ปกาเรน **อิถ** โดยประการนี้

ตฺตฺตฺตฺนอภฺย
อุปมาตฺต **อียิตฺต** **แทน วิย**
ฐโม วิย ทิสฺสตีติ **ฐมายิตฺต** [วตฺถุ]
[วตฺถุ] ปฺรากลฺลจฺจวัน
ติมิโร วิย ทิสฺสตีติ **ติมิรายิตฺต** [วตฺถุ]
[วตฺถุ] ปฺรากลฺลจฺจวัน

ตฺต โดยสังเขป แบ่งเป็น ๓ คือ
๑. **สามัญญตฺต**
๒. **ภาวตฺต** ตฺต ญฺย ตฺตน ตา ณ กณ
๓. **อํพยตฺต** ถา ถ
สามัญญตฺต แบ่งออกได้อีก ๑๓ คือ
๑. **โคตตตฺต** ๘
ณ ฉนฺน ฉนฺน ฉนฺน ฉนฺน ฉนฺน ฉนฺน ฉนฺน ฉนฺน
๒. **ตฺตฺต** ฉนฺน
๓. **ราคาตฺต** ณ
๔. **ชยตฺต** อิม อีย กีย
๕. **สมุทตฺต** กณ ณ ตา
๖. **ฐานตฺต** อีย
๗. **พหุลตฺต** อาล
๘. **เสฏฐตฺต** ตฺต ตม อียิสฺส กีย อียิสฺส
๙. **ตฺต** วิ ส ลี อิก อี ร วณฺศ มณฺศ ณ
๑๐. **ปกคิตฺต** มย
๑๑. **สังฆยาตฺต** ก
๑๒. **ปุรณตฺต** ติย ถ ฐ ม อี
๑๓. **วิภาคตฺต** ธา โส
○ คือตฺตนามนาม นอกนั้นเป็นตฺตคุณนาม

นิสฺสิตตฺต **ล แทน นิสฺสิต**
ทฺฐจฺจํ นิสฺสิตํ **ทฺฐจฺจ** [กมมํ กรรม] อาศยวัตฺถุชฺว
เวทํ นิสฺสิตํ **เวทลฺล** [สาสนํ ศาสนา] อาศยเวท
ทฺฐจฺจโน ฐานํ **ทฺฐจฺจ** [กมมํ กรรม] เป็นที่ตั้งแห่งวัตฺถุชฺว
เวทสฺส ฐานํ **เวทลฺล** [สาสนํ ศาสนา] เป็นที่ตั้งแห่งเวท